

Motion till riksdagen 2025/26:3078

av **Markus Wiechel (SD)**

Stasiarkiv

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett offentliggörande av Stasiarkiven för fri och oberoende forskning och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Nyårsafton 2014 markerade gränsen för hur länge Stasiforskaren Birgitta Almgren fick ha kvar sitt unika forskningsmaterial om Stasis aktiviteter i Sverige. Därefter skulle allt förstöras. Almgren, som är professor emeritus i tyska, råkar vara den ende utomstående som fått insyn i Säpos arkiv och detta efter att ha fört en envis kamp som slutligen fick avgöras till hennes fördel av Högsta förvaltningsdomstolen. Säpo hade nämligen länge avslagit den begäran hon lämnat om att av forskningsskäl få insyn i arkivet och man har länge hemligstämplat arkiven. När hon väl fick rätt var det därför med krav på total tystnadsplikt intill döden.

Än idag finns det svenska medborgare vid liv som arbetat som Stasispioner. Det är därför inte så konstigt att ämnet är känsligt. Tidningen Expressen tydliggjorde detta våren 2012 då man med hjälp av 1 000 dokument avslöjade ”Thomas” som spionerat för den östtyska organisationen i hela 24 år och angivit flyktingar från DDR samt deras

flyktvägar. Offren, som därefter dömts till hårda fängelsestraff, bröts ned mentalt, och det finns exempel på personer som till följd av detta begick självmord.

Thomas lär inte vara den enda svensken med andra människors liv på sitt samvete. DDR var som bekant en fruktansvärd och hård för diktatur utan någon som helst acceptans för oliktankande. Som en följd av detta har register bevarats, där det som inte är kvar i Berlin har skickats till länder som huserat östtyska spioner, däribland Sverige.

Det som skett under kalla krigets dagar må vara känsligt för enskilda, men det är dags att Sverige gör upp med sin historia från denna tid. Det som har hänt går inte att få ogjort och de eventuella utpekade, som säkerligen i många fall lever helt vanliga liv idag, bör få försvara sig samtidigt som vi kan lära av vår historia. Det är mot bakgrund av detta oerhört viktigt att inte sopa ämnet under mattan utan istället möta verkligheten.

I Europaparlamentet antogs sedan tidigare en resolution om att arkiven bör öppnas för forskning och det finns all anledning att även i framtiden möjliggöra forskning på ämnet. Detta kan ge oss svar på hur vårt samhälle, som än idag kan bli utsatt för utländska spioner, kan bli infiltrerat av djupt osympatiska krafter. Därtill innebär hemlighållandet att vissa journalister, kulturpersonligheter, politiker och andra felaktigt kan pekats ut som landsförrädare.

Den gamle Stasiagenten Thomas, som avslöjades av tidningen Expressen, har efter publicering fått tala ut om sin tid som tjänstgörande för Östtyskland. Han ångrar djupt vad han har gjort och har sagt att offentliggörandet dels gjort honom lättad, dels möjliggjort för honom att bearbeta historien. Fler bör få den möjligheten, varför Stasiarkiven bör offentliggöras i syfte att möjliggöra fri och oberoende forskning.

Markus Wiechel (SD)